

Proloog
Willemstraat 72
Eindhoven

W A A R O M V E R D E D I G J E O N Z E
E I S E N N I E T , M A N ! ! ? ?

Een discussie- en vormingsprogramma voor jonge arbeiders
(aflevering 2)

Ook dit programma wordt door 4 à 5 spelers gespeeld met zeer simpele middelen. Ook in dit geval worden er twee borden gebruikt, waarover flap-overs, foto's en bordjes worden heen gehangen, die bepaalde scènes samenvatten of aankondigen.

Bij de scène over VMF wordt een bord gebruikt, waarop de manipulaties met fabrieken en grote aantallen arbeiders visueel worden gemaakt.

Bij Claverbel Gilly worden bordjes gebruikt, die aan een tafel vastgeplakt zitten, om makkelijk aan te kunnen geven waar een bepaalde scène zich afspeelt.

DEEL 1 +

+ In dit deel worden eerst een aantal voorbeeldjes uit deel 1 van het eerste programma ('Wat doe je hier onder je werktijd?') op een andere wijze gespeeld, en wel zo, dat het verzet van de arbeiders er nadrukkelijk wordt ingebracht. Dit wordt ook als zodanig aangekondigd. Daarna wordt in enkele korte scènetjes het principe van een organisatie die de strijd van de arbeiders aanpakt -de vakbond- uit de doeken gedaan.

Scène 1

ARBEIDER 1 EN 2, KLOPPEN OP DE DEUR VAN DE CHEF, DIE AAN EEN BUREAU ZIT TE WERKEN

CHEF : Ja

ARBEIDERS NAAR BINNEN

ARBEIDER 1 : Mijnheer, we wilden eens praten met U over de schaft.

CHEF : Een ogenblikje

ARBEIDER? 2 : We hebben de tijd.

CHEF KIJKT VERRAST OP. DRAAIT TELEFOONNUMMER.

CHEF : Ja Juffrouw, mag ik mijnheer Pieterse even aan de telefoon? (TEGEN DE ARBEIDERS) Wat is er?

ARBEIDER 2 : Maak eerst dat telefoongesprek maar even af.

CHEF (KIJKT NOGMAALS VERRAST)

(DAN IN DE TELEFOON) Ja Pieterse. Die zending is niet op tijd binnengekomen. Ik heb klachten uit Hasselt. Ja, daar zorg je maar voor.

(LEGT HOORN NEER) Zo, wat is er met jullie.

CHEF WERKT ONDERTUSSEN GEWOON DOOR)

ARBEIDER 1 : Wij willen praten óver de schafttijd mijnheer. Luistert u of werkt u door?

CHEF : Ik kan jullie uitstékend-verstaan terwijl ik even doorwerk.

ARBEIDER 2 : Kijk, mijnheer, het is het een of het ander. Of u wérkt door en dan wachten wij even op de gang. Of u luistert naar ons.

CHEF : Wat doen jullie hier eigenlijk midden onder jullie werktijd?

ARBEIDER 2 : Praten over. de schaft.

CHEF : Zo, en moet dat onder het werk?

ARBEIDER 1 : Dat kan niet anders.

CHEF : Zo ik ben benieuwd,

ARBEIDER 1 : Voor onze afdeling is de ligging van de kantine erg ongunstig. We hebben bijna een kwartier nodig om heen en weer te lopen. Zodoende hebben wij geen

tijd om rustig te eten. Daarom eisen wij een kwartier langer pauze.

CHEF : Volgens de CAO hebben jullie recht op een half uur pauze en die krijg je ook. Dus juridisch heeft u geen been om op te staan. En om bedrijfseconomische redenen is het onmogelijk de schafttijd voor 80 mensen uit te breiden tot 3 kwartier. Trouwens de laatste efficiency-onderzoekingen hebben uitgewezen dat er juist op uw afdeling nog heel wat harder gewerkt zou kunnen worden, Begrijpt u dat,

ARBEIDER 1 : Nee, mijnheer

ARBEIDER 2 : Als u ons iets wilt uitleggen moet u dat wel in gewone taal doen.

CHEF : Dan zal ik het heel eenvoudig zeggen - er kan geen sprake van zijn.

ARBEIDER 2 : Ik geloof dat u het. niet helemaal goed begrijpt, We staan hier namens de hele afdeling. Onze eis is een kwartier langer schafttijd. Als we het niet krijgen dan beginnen we met prikakties.

CHEF : (SCHRIKT EN AARZELT) Ja... ik begrijp wel dat die kantine wat ongunstig ligt voor Uw afdeling. Maar u begrijpt, zoiets kan ik niet alleen beslissen.

ARBEIDER 1 : Tot nu toe heeft u altijd alles alleen beslist.

CHEF : Op de eerstvolgende direktie vergadering zal ik het ter tafel brengen. En ik zal dan zien wat ik voor u kan doen.

ARBEIDER 2 : Vanmiddag om een uur hang er een briefje in de kantine dat we een kwartier langer pauze hebben. Zo niet dan gaan we er tegen aan.

CHEF : (WORDT STEEDS KWAAIER). Ik zal vanmiddag wel wat mensen opbellen en dan zal ik zorgen dat jullie iets langer- pauze krijgen,

ARBEIDER 2 : Een kwartier..

CHEF : Dat jullie een kwartier langer pauze krijgen.

ARBEIDER 1 : Goedemiddag mijnheer.

Scène 2

DRIE ARBEIDERS AAN EEN PRODUKTIELIJN/LOPENDE BAND. ARBEIDSVITAMINEN. CHEF KOMT KONTROLEREN EN GAAT TERUG. PLOTSELING GAAT DE BAND SNELLER, IN BEWEGING GEZET DOOR DE CHEF? DIE ACHTER EEN BUREAU ZIT.

ARBEIDER 1 : Verdomme

ARBEIDER 2 : De band gaat weer sneller.

ARBEIDER 3 : Dat is de derde keer deze week. Je weet wat we afgesproken hebben!

ARBEIDER 1 : Nu meteen,

ARBEIDER 2 : Akkoord.

DE ARBEIDERS STOPPEN MET HET WERK. DE CHEF? DIE DAT ZIET? KOMT WOEDEND OP HEN AF.

CHEF : Wat ia dat! Zijn jullie helemaal gek geworden. (ARBEIDERS GEVEN HEM TE KENNEN DAT ZE HEM NIET KUNNEN VERSTAAN VANWEGE DE HARDE MUZIEK, CHEF ZET ARBEIDSVITAMINEN AF). Dit is te gek. Er lopen verdomme voor duidenden guldens van die band af.

ARBEIDER 5 : Het is nu voor de derde keer deze week dat die band sneller gaat. Dat moet maar een afgelopen zijn.

ARBEIDER 1 : En die duizenden guldens zijn niet van ons.

CHEF : Kom maar eens even mee naar kantoor.

ARBEIDERS MET DE CHEF MEE NAAR ZIJN KANTOOR

CHEF : Nou?

ARBEIDER 3 : Het is nou voor de derde keer deze week dat die band sneller gaat. We hebben u gewaarschuwd.

CHEF : Er is niks met die band gebeurd.

ARBEIDER 1 : Dat kunnen wij beter weten dan U. Wij staan de hele dag aan die band*

CHEF : Nou, wat willen jullie?

ARBEIDER 3 : Wij zijn hier aangenomen op 22. Hij staat nu op 28 Die band gaat mooi weer terug naar 22.

CHEF : Ik heb bepaalde orders, het is echt niet mogelijk.

ARBEIDER 3 : Die orders dat is Uw zaak, daar hebben wij niks mee te maken. Voor ons gaat de band te snel, wij zijn geen machines. Trouwens, we staan hier namens de hele afdeling.

CHEF : Ik zal de band op 25 zetten.

ARBEIDER 2 : Op 22.

CHEF : Ik zal hem voorlopig op 22 zetten.

ARBEIDER 1 : U kunt natuurlijk later proberen hem weet vlugger te laten lopen, maar dan lopen er weer voor duizenden guldens van de band af. Beetje jammer Hé?

CHEF : O.K. (DE CHEF ZET DE MUZIEK WEER AAN)

ARBEIDER 1 : (ZET DE MUZIEK WEER AF) En mag de muziek voortaan een beetje zachter. Dan kunnen wij met elkaar praten.

Scène 3

Het principe van de vakbond- kort ingeleid door een van de spelers

ARBEIDERS LINKS OP SPEELVLAK GEGROEPEERD? KAPITALIST RECHTS.
EEN DER ARBEIDERS IS VERTELLER.

ARBEIDER 1 : Dertien gulden willen wij betaald krijgen. En als de baas het niet aanvaard, leggen wij het werk neer.

ARBEIDER 2 : Duizenden mensen zijn al lid van de bond. Nu kunnen we eisen stellen.

ARBEIDER 3 : Nu komt het er op aan. We staan sterk.

KAPITALIST : Wat staan jullie hier. Daar heb ik jullie niet voor aangenomen. Hier moet gewerkt worden.

ARBEIDER 2 : Wij eisen voor ons werk nu dertien gulden.

KAPITALIST : Het bedrijf is van mij. Ik bepaal jullie loon.

ARBEIDER 1 : Dan leggen wij het werk neer,

ARBEIDER 3 : U heeft lang genoeg van ons geprofiteerd.

KAPITALIST : Ze houden dit toch niet lang vol. En ik kan wachten. Ik heb geld. Zij niet. Het is alleen vervelend dat ik op dit moment geen winst kan maken.

ARBEIDER 3 : Wij geven niet toe. Als wij niet werken verdienen zij niks.

ARBEIDER 1 : Als wij niet werken verdienen wij ook niks en kreperen wij van de honger,

ARBEIDER 2 : Zij hebben alles , wij hebben niks.

ARBEIDER 1 : Wij houden dit niet lang vol.

ARBEIDER 2 : Wij zullen wel toe moeten geven.

VERTELLER (A2) : Zo zien jullie dat het niet voldoende is als mensen alleen maar afspraken maken. Om je eisen er door te krijgen is meer nodig dan afspraken alléén.

ARBEIDER 3 : De bazen hebben geld, Zij kunnen volhouden.

ARBEIDER 1 : Dan moeten wij zorgen dat we ook geld hebben.

ARBEIDER 2 : Alle arbeiders, die lid zijn van de bond, stoppen een deel van hun loon in een gezamenlijke pot.

ARBEIDER 1 : Dan hebben wij ook geld, dan kunnen wij ook wachten. Dan kunnen wij staken, zonder dat wij honger hoeven lijden.

ARBEIDER 3 : Nu kunnen wij ook volhouden, We hebben veel leden.
We hebben veel geld.

Arbeider 1 : En omdat we één bond zijn, weten we overal wat er
in de bedrijven gebeurt. En elke aktie die we voe-
ren is in het belang van alle arbeiders.

ARBEIDER 2 : Nu kunnen we maatregelen nemen tegen de bazen die
mensen onrechtvaardig behandelen of die weigeren
met minimumloon uit te betalen,

ARBEIDER 1 : We eisen 14 gulden, van 13 kunnen we niet langer
rondkomen. Alles wordt duurder. En als u niet toe-
geeft dan leggen we het werk neer,

KAPITALIST : Zijn jullie gek gewóorden. Nu moet het maar eens uit
zijn Jij, jij vliegt er uit.

ARBEIDER 2 : Dat pikken we niet. Die eis is niet van hem alleen.
Het is een eis van ons allemaal.

ARBEIDER 3 : Hij blijft en ons loon op 14 gulden. Is dat duide-
lijk,

KAPITALIST : We zullen zien wie het langste volhoudt!

ARBEIDER 3 : U zult het merken.

DEEL 2 +

+ Vooraf wordt eerst gezegd," dat er nu iets gespeeld wordt over de fouten die de vakbonden ook kunnen maken, en die ze ook in de geschiedenis herhaaldelijk gemaakt hebben. Namelijk op de momenten dat ze de belangen van de arbeiders niet meer goed behartigden.

Zo'n voorbeeld is de manier waarop ze optraden in de akties bij de Verenigde Machine Fabrieken (VMF) in Utrecht in de zestiger jaren.

BIJ DEZE SCÈNE NEMEN DE SPELERS EEN TAMELIJK STATISCHE PLEK IN.
DE ARBEIDER BIJ WERKSPoor UTRECHT ZIT UITERST LINKS? TAMELIJK AFGE-
ZONDERD. DE DIREKTIE EN DE VAKBONDSTOPMAN ZITTEN AAN EEN TAFEL EN
HET KADERLID VAN DE VAKBOND OP HET BEDRIJF ZIT OOK TAMELIJK AFGEZON-
DERD RECHTS.

EEN, VERTELLER STAAT BIJ EEN BORD EN MAAKT DE MANIPULATIES MET DE AR-
BEIDERS ZOVEEL MOGELIJK VISUEEL.

VERTELLER : Dit is het verhaal van de VMF, de Verenigde Machine
Fabrieken, van 1954 tot 1969» We willen laten zien
hoe in die 15 jaar de VMF, de arbeiders behandelde:

1954 - De fabrieken Stork en Werkspoor gaan samen; hieruit ontstaan
de Verenigde Machine Fabrieken (VMF).

De VMF bestaat uit 30 binnenlandse en 15 buitenlandse bedrij-
ven. Er werken in het totaal 19.000 mensen.

1957 - Modernisering. 1200 man zijn niet meer nodig.

1959 - De VMF koopt de machinefabriek Frans Smulders NV en de wagon-
fabriek Beynes (250 man)

1962 - De VMF sluit de machinefabriek Frans Smulders NV en de wagon-
fabriek Beynes, Hierdoor komen weer 100 man op straat,

VAKBONDSBESTUURDER: Naar onze mening speelt bij de beslissingen van de
VMF de winst een te grote rol. Men houdt te weinig
rekening met de arbeider als mens.

VERTELLER : Februari 1966 - de VMF koopt weer een fabriek:
Kromhout Motorenfabriek in Amsterdam (200 man).

1966 - (Oktober) De VMF maakt bekend dat bij de afdeling rollend ma-
terieel in Utrecht 200 man ontslagen zullen worden. De werk-
spoorjeugd houdt samen met de gastarbeiders een wilde protest-
staking. De vakbonden regelen met de direktie dat 't grootste
gedeelte van de arbeiders in dienst kan blijven.

1968 - Wilton Feyenoord/Bronswerk (8000 man) wordt verdeeld tussen
Rijn-Schelde en de VMF. De VMF koopt Bronswerk, 3000 man,

VAKBONDSBESTUURDER: Dit is koehandel. Over het lot van 8000 arbeiders
wordt beslist door aandeelhouders.

VERTELLER : Een half jaar later. De VMF ontslaat 1000 man bij
Werkspoor Amsterdam. Een maand later. De VMF sluit
de afdeling staalconstructie van Werkspoor Utrecht.

Ontslag voor 150 man. Een maand later: Kromhout Amsterdam wordt gesloten. Ontslag voor 200 man.

ARBEIDER : Volgens mij, als arbeider, hebben ze Kromhout moedwillig gesloten. Ik kan het niet bewijzen, maar ik denk dat ze de orders voor de grote motoren hebben achtergehouden om ons wijs te maken dat er geen werk meer voor ons was. Toen hebben ze het bedrijf gesloten en later hebben ze de orders naar Stork in Zwolle gestuurd. Dat denk ik.

VERTELLER : Om konkurrerende fabrieken uit te schakelen kopen kapitalisten die fabrieken op, om ze dan zo snel mogelijk te kunnen sluiten.
Op 7 november 1969 is er een bespreking tussen de directie van de VMF en de leiding van de vakbond. Het gaat over de 2200 mensen van Werkspoor Utrecht, De bespreking is geheim. Achter de rug van de arbeiders om wordt over hen onderhandeld.

DE VOORZITTER VAN DE RAAD VAN BESTUUR:

De eigenaars van de VMF hadden mij speciaal benoemd om te zorgen dat hun concern weer zo goed mogelijk zou draaien. En ik moet zeggen, dat 't mij onmiddellijk duidelijk was, dat bijvoorbeeld zo'n Werkspoor Utrecht helemaal binnen 't concern paste. Tot 1969 had 't behoorlijke winsten gemaakt, maar in 1969 waren we toch niet tevreden. Om de winst weer te vergroten moesten we proberen van de regering grote, orders los te krijgen: de zekerheid dat we alle treinstellen van de Nederlandse Spoorwegen zouden mogen maken. Een ordergarantie noemen we dat. Ook dan moesten we wel een paar honderd man ontslaan, omdat we de gietwerkproduktie over wilden plaatsen naar Hengelo, Maar 't was beter dan het hele bedrijf te sluiten. Zo'n ordergarantie van de regering zouden we natuurlijk eerder krijgen als de vakbond ons zou steunen. Daarover hebben, we dan ook gepraat op onze geheime besprekingen,

VAKBONDSBESTUURDER: Wij, als topmannen van de vakbond, werden door de direktie het eerst ingelicht over de moeilijkheden bij Werkspoor Utrecht, En u moet 't zo zien, wij kennen natuurlijk de cijfers niet van zo'n bedrijf. Dus als de direktie zegt dat het bedrijf niet te redden is, waarom zouden wij dat dan niet geloven. De sluiting van Werkspoor Utrecht zou het ontslag van 2200 man betekenen; een gedeeltelijke sluiting 't' ontslag van enkele honderden mensen. Een andere mogelijkheid was er niet, Daarom gingen wij voorlopig akkoord met het ontslag van enkele honderden mensen. als daarmee de werkgelegenheid van de anderen behouden kon blijven. Daarvoor was die ordergarantie nodig. Daarom hebben wij -samen met de direktie- geprobeerd druk uit te oefenen op de regering.

VERTELLER : Op 11 november pas vijf dagen na de geheime bespreking met de vakbond krijgt het personeel te horen dat er in hun bedrijf veel mensen zullen worden ontslagen

ARBEIDER : We moesten het werk neerleggen en allemaal naar de kantine, want de direktie had een mededeling. We zeiden tegelijk tegen elkaar, nou zal je het hebben. Want als de direktie met het personeel wil praten dan is dat zelden om iedereen twee weken betaald vakantie te geven, nietwaar.

Nou, een half uur later mochten we weer aan het werk. Ze draaiden er mooi omheen met hun verhalen over ordergaranties, maar het was evengoed duidelijk dat er hoe dan ook ontslagen zouden vallen, en niet zo weinig. Ook al omdat ze van plan waren de machine-gieterij over te plaatsen naar Hengelo, Onze mening werd niet gevraagd, Wij mochten hier nog wat lomp werk doen voor Hoogovens. Nou vraag ik je, wat is je vak dan nog eigenlijk waard. Dan was er nog die kwestie van die 8%. Dat zat zo. Normaal kregen wij een winstdeling van 8%. Maar de direktie

zei: het bedrijf maakt verlies, dus jullie krijgen geen winstuitkering. Dat was verdomme nog even een loonsverlaging op de koop toe. Het verlies wordt gewoon afgewenteld op de arbeiders.

KADERLID : Ik ben maar een gewone vakbondsman in het bedrijf. Maar ik heb van het begin af aan gezegd dat we het niet moesten pikken.

Op het bedrijf werd er na de bekendmaking van de ontslagen onmiddellijk onder de mensen gepraat over een aktie. Ze namen het gewoon niet.

Dus heb ik meteen kontakt opgenomen met het bondsbestuur. En die hadden allemaal smoesjes van "Wij kunnen de akties niet steunen Wij zitten vast aan het CAO en wij zitten vast aan geheime afspraken met de direktie van VMF". Jazeker, geheime afspraken met de direktie! Nou vraag ik me af, met wie moet de vakbondsleiding nou eigenlijk afspraken maken.

Maar ja, tenslotte heb ik toch gedaan gekregen dat de bond een eventuele aktie dan wel niet zou leiden, maar in ieder geval wel steunen, achteraf. Dat wil zeggen, de mensen zouden dan in ieder geval een stakingsuitkering krijgen.

VERTELLER : Woensdag 12 november - 's morgens vroeg bezetten de arbeiders Werkspoor Utrecht.

ARBEIDER : Ik moet zeggen, die dag dat we met alle arbeiders van het bedrijf vergaderd hebben, toen zag ik het wel zitten. Er was een grote eenheid onder de mensen. We namen het gewoon niet. We zouden de zaak bezetten. Jazeker, en dat is gebeurd ook. Dat was de eerste keer in Nederland. En we hebben onze eisen gesteld ook:

Eis 1: - We wilden dat jonkheer Sickinge, dat is de man die de plannen heeft bedacht, zelf naar Utrecht zou komen om ons de zaak uit te leggen.

Eis 2: - Als die ordergarantie van de regering zou komen, mocht er niemand ontslagen worden.

Eis 3: - De direktie moest met cijfers komen bij de vakbond om te bewijzen dat die overplaatsing van de gieterij naar Hengelo wel noodzakelijk was.

Dat waren stevige eisen, nietwaar,
0 ja, en dan wilden we ook nog dat die 8% winstuitkering wel betaald zou worden. Maar de vakbondsjongens zeiden, dat 't in de eerste plaats ging om die ontslagen. Nou dat hebben we toen maar zo gelaten, zolang.

Zo begon onze bezetting en dat waren onze eisen.

VERTELLER : Woensdagmiddag gaan de vakbondsbestuurders en de direktie praten over de eisen van de arbeiders. Laten we eens kijken wat dat onderhandelen eigenlijk betekent.

DIREKTIE VMF : De eisen waarmee de vakbondsleiding bij ons kwam, gingen ons natuurlijk te ver. Maar ik moet zeggen dat je met praten tamelijk veel bereikt, en natuurlijk hebben we het tamelijk handig aangepakt. De vakbonden en wij werden het eens over de volgende punten:

- Geen ontslagen, werd: voorlopig geen ontslagen. Nietwaar dat verplichtte ons tot niets.
- Wat betreft de overplaatsing van de gieterij naar Hengelo, die ging gewoon door, zoals ons plan was. Inzicht in de boeken konden ze verder krijgen. Tenslotte kan je met cijfers alles aantonen.

Nee, ik moet zeggen dat wij, direktie, niet ontevreden waren over de onderhandelingen met de bondsbestuurders.

VAKBONDSBESTUURDER: Als vakbondsbestuurder hebben wij er bij de direktie uitgehaald wat er in zat. En wij waren zeker niet ontevreden. Natuurlijk waren de eisen van de arbeiders wel iets anders gesteld. Maar ja, dat is onderhandelen nietwaar? Zij hebben iets, toegegeven. Wij hebben iets toegegeven. Een groot gedeelte van de werkgelegenheid was in ieder geval gered en wij vonden dat die bezetting nu maar afgelopen moest zijn.

VERTELLER : De volgende dag maakt de vakbond bekend wat ze hebben bereikt en waar ze zo tevreden over zijn,

ARBEIDER : Ik moet zeggen dat ik niet wist wat ik hoorde toen die vakbondsjongens de uitslag van de besprekingen aan ons kwamen verkopen. Ze waren verdomme op alle punten door de knieën gegaan. Voorlopig geen ontslagen wat betekent dat? Twee maanden houden ze iedereen in dienst en dan ontslaan ze wie ze willen. De overplaatsing van de gieterij naar Hengelo, die ging gewoon door.

Over die 8% winstuitkering, daar was niet eens over gepraat. We begrepen er niets van.

Als zoethoudertje kregen we van de bond de dagen dat we niet gewerkt hadden uitbetaald, Ja niet iedereen, alleen de leden van de bond. Alsof we niet met zijn allen gevochten hadden. Ze hadden ons flink belazerd: van onze eigen eisen was niets overgebleven. Daarom wilden we doorgaan met de bezetting. Bij een stemming waren er 1900 mensen voor en 15 tegen. Dus bleven we de zaak bezet houden.

KADERLID : Wat mij als kaderlid bijzonder hoog zit is de houding van het bondsbestuur, Kijk, ik had samen met de jongens op het bedrijf de eisen opgesteld. Maar ik mocht er niet bij zijn toen ze net de directie onderhandelden.

Dat deden zij wel. Nou, van die eisen was niet veel overgebleven. Toen ze het mij vertelden schaamde ik me gewoon dat ik lid was van de vakbond. Ik heb meteen gezegd dat de arbeiders het niet zouden pikken, dat ze het terecht niet zouden pikken.

Maar ik moest toch als kaderlid deze uitslag van de onderhandelingen gaan verkopen aan de arbeiders, en dat heb ik geprobeerd.

Maar toen het mij niet lukte en de arbeiders gewoon doorgingen met de bezetting kreeg ik de schuld, dat ik het niet goed had aangepakt, in die vergadering. Maar ik zeg dat ze het niet hebben gepikt omdat dat

hele verhaal waar de bestuurders mee kwamen een schande was.

VAKBONDSBESTUURDER: Als vakbondsbestuurder zou het mij natuurlijk nooit overkomen zijn dat de arbeiders niet wilden stoppen met die bezetting. Er was toch een mooi resultaat. Daarom ben ik diezelfde avond met ze gaan praten en toen begrepen ze het wel. Ik heb heel duidelijk gemaakt dat wij geen stakingsuitkering meer zouden geven: wij kunnen uit de kas van de bond geen steun meer geven aan onverantwoorde akties. Daarmee was de bezetting afgelopen.

Wij hebben natuurlijk wel beloofd dat we de hele kwestie in de toekomst goed in de gaten zouden houden.

ARBEIDER : Kijk, toen die vakbondsbestuurders ons kwamen vertellen dat het afgelopen moest zijn met de bezetting en dat we geen uitkering meer zouden krijgen, toen was het ineens kapot. De mensen waren lamgeslagen. Er is ook geen staking meer geweest. Hoe hadden we het trouwens moeten organiseren zonder bond. Wij zijn dat soort dingen niet gewend.

VERTELLER : Een half jaar later beslist de regering om geen ordergaranties aan Werkspoor Utrecht te geven. De directie is nu niet meer zo zeker van hoge winsten en besluit de afdeling rollend materieel te sluiten. Er worden 1200 man ontslagen.

ARBEIDER : Zelfs toen een half jaar later bekend werd dat de hele afdeling rollend materieel zou sluiten, zelfs toen zijn er geen akties geweest. Niet door de vakbond en niet door ons, 1200 man zomaar op straat. We zitten nu ruim drie jaar verder. Drie jaar ben ik nu werkeloos. Ik kan het nog steeds moeilijk verwerken. En als ik dan hoor dat er bij die ontslagen 13 zelfmoordpogingen zijn geweest, dan verbaast me dat niks.

En als je dan leest voor hoeveel de NS aan orders in het buitenland heeft geplaatst, daar hadden die

1200 man van Werkspoor jarenlang nog een flinke boterham mee kunnen verdienen. Tijdens de bezetting hebben wij het overgelaten aan de bond. We hebben een beetje gevoetbald op het terrein en een kaartje gelegd.

Maar ik ben er van overtuigd dat de direktie de fabriek nooit had gesloten als wij de bezetting hadden doorgezet. Als wij b.v. alleen naar de onderstellen van de wagons die op het terrein stonden, hadden weggehaald, dan was het nooit gesloten.

DEEL 3 +

+ De bedoeling van dit deel is in enkele scène-tjes uit te leggen, hoe de bureaucratisering van de vakbeweging -de scheiding tussen basis en top- is ontstaan.

Elk der scènetjes heeft een titel, die tevens een korte inhoudsomschrijving is. Het is aan te raden, bordjes te maken met die titels, die telkens aan het begin van elke scène op te hangen, zodat de jongeren het verloop ook in tekst visueel kunnen volgen.

Scène 1

- Organisatie is noodzakelijk

(IN FABRIEK; PRODUKTIELIJN)

ARBEIDER 1 : Van 45 gulden in de week kun je niet leven.

ARBEIDER 2 : Toch werken wij ons het lazarus.

ARBEIDER 3 : We leggen het werk neer tot we neer betaald krijgen.

ARBEIDER 2 : Dat zal ons niet helpen, want ze gooien ons er uit en halen nieuwe mensen in onze afdeling.

ARBEIDER 3 : Dan moeten we zorgen dat dat niet kan. Een paar mensen kunnen ze vervangen, misschien wel de hele afdeling. Maar als van ons bedrijf alle afdelingen plat liggen, dan wil ik nog wel eens zien wie er wint.

ARBEIDER 2 : Dat krijgen we nooit voor elkaar. Op de andere afdelingen is iedereen, net als wij, bang voor ontslag,

ARBEIDER 1 : Na het werk is iedereen meteen weg en onder het werk is er geen tijd om net de andere afdelingen te praten,

ARBEIDER 3 : Toch zullen we de mensen moeten overtuigen dat we samen kunnen winnen,

ARBEIDER 1 : Hoe wil je dat dat doen.?

ARBEIDER 3 : We organiseren een vergadering met alle mensen.

ARBEIDER 1 : Dan zal je net zo goed net ze moeten praten, anders komt er niemand,

ARBEIDER 3 : Dan doen we wat,

ARBEIDER 2 : Weet jij waar die mensen wonen.

ARBEIDER 3 : Daar kun je achter komen. .

ARBEIDER 2 : We hebben toch geen tijd voor dat soort dingen.

ARBEIDER 3 : Toch hebben we geen keus. We maken tijd of we blijven kankeren zonder iets te doen.

CHEF : Onder het werk wordt niet gepraat.

Scène 2

- aktieve vakbondsleden werden door de bazen ontslagen.

(FABRIEK, PRODUCTIELIJN)

ARBEIDER 1 : Zeg vriend, werk eens door, je staat er bij te slapen. Dit werk moet klaar zijn voor vanavond, anders verliezen we onze premie.

ARBEIDER 2 : Ja sorry maat, naar ik ben ontzettend moe. Ik heb gisteren tot laat in de nacht de contributie van de bondsleden zitten narekenen. De hele week heb ik pamfletten geschreven, vanavond is het vergadering. Ik wou dat ik wat hulp had.

ARBEIDER 1 : Ja, ik zou je best willen helpen, naar ik ben te moe als ik thuiskom, 's avonds. Daarbij ik kan dat werk ook niet.

ARBEIDER 2 : De baas is even weg. Neem jij mijn werk even over. Ik ga snel de pamfletten verspreiden. (HAALT STAPELTJE PAMFLETEN ONDER JAS VANDAAN LOOPT WEG EN KOMT BAAS TEGEN)

BAAS : Kom jij naar eens éven mee. Dat is de derde keer dat ik jou betrap net opruiend materiaal.
(LEEST): "De bazen maken winst over. onze ruggen en wij werken onder gevaarlijke omstandigheden. Hier moet een eind aan komen. Daarom moeten we er met zijn allen tegenaan. Dat is de enige manier om ons lot te verbeteren. Kom vanavond naar de vergadering van de bond om onze aktie te bespreken,"
Dat is wel sterk, en dat onder werktijd. Denk je dat ik jou betaal om de sfeer hier te verpesten. Hier wordt gewerkt en gezwegen. Ik heb je gewaarschuwd. Nu vlieg je eruit. Probeer het naar ergens anders.

ARBEIDER 2 LOOPT NAAR EEN ANDERE KAPITALIST.

ARBEIDER 2 : Heeft u misschien werk voor mij. ik ben monteur.

BAAS 2 : Een goeie monteur kan ik altijd gebruiken. Hoe is je naam?

ARBEIDER 2 : Huiskens.

BAAS 2 : (KIJKT IN DOSSIER) Een ogenblikje. Voornaam?
ARBEIDER 2 : Ber.
BAAS 2 : Het spijt me. Er is geen werk voor je. Oproerkraai-
ers hebben we hier niet nodig.

Scène 3

- De arbeiders maken hun vrijgestelden.

(FABRIEK, PRODUKTIELIJN)

ARBEIDER 1 : Iedere keer als wij eisen stellen wordt degene die
voor ons het woord voert door de baas ontslagen.
ARBEIDER 2 : Zo verliezen wij onze beste mensen.
ARBEIDER 3 : Het zou beter zijn als wij zelf van onze vakbonds-
kontributie onze vertegenwoordigers een loon uitbe-
talen.
ARBEIDER 2 : Dan kunnen ze niet meer ontslagen worden.
ARBEIDER 3 : Ze worden door ons vrijgesteld van werk.
ARBEIDER 1 : Ze hebben tijd om onze akties voor te bereiden.
ARBEIDER 3 : De vrijgestelden kunnen de administratie van de le-
den doen.
ARBEIDER 2 : Ze kunnen voor ons de kas bijhouden.
ARBEIDER 3 : De vrijgestelden kunnen onze eisen overbrengen aan
de bazen zonder bang te hoeven zijn voor hun eigen
brood.
CHEF : Onder het werk wordt niet gepraat.

Scène 4

- Op het werk zag je ze nooit.

(FABRIEK, PRODUKTIELIJN

DE ARBEIDERS MOETEN BOVEN HET GELUID VAN DE MACHINES PRATEN)

ARBEIDER 1 : Ik wil niet zeggen dat ze hun best niet doen daar
op het kantoor van de bond Maar hier op het bedrijf
zie je ze nooit,

ARBEIDER 2 : Nee, hoe wij hier werken weten ze niet. Maar ze
hebben toch maar gedaan gekregen dat wij van de.
winter een behoorlijke opslag hebben gekregen.

ARBEIDER 3 : (KOMT BINNEN) Wij leggen het werk neer.

ARBEIDER 1 : Hé. (ZET DE BAND STIL)

ARBEIDER 3 : We leggen het werk neer

ARBEIDER 2 : Hoezoo?

ARBEIDER 1 : Waarom?

ARBEIDER 3 : Er is weer iemand net zijn handen tussen de drijf-
riemen gekomen.

ARBEIDER 2 : Wie?

ARBEIDER 1 : Is het ernstig?

ARBEIDER 3 : Het ziet er niet zo best uit. Hij werkt hier pas,
ik ken hem niet

ARBEIDER 1 : Nou moet het naar eens uit zijn,

ARBEIDER 2 : De bazen beloven al zo lang dat ze iets aan de vei-
ligheid van de machines zullen doen.

ARBEIDER 1 : En de bond meent het volgens mij ook niet serieus.
Nu leggen wij het werk neer.

ARBEIDER 3 : En we gaan toch naar de bond, zodat die onze aktie
steunt.

KANTOOR VAKBOND, BESTUURDER ZIT ACHTER BUREAU MET DE KAS.

BESTUURDER : Dat is niet gek wat wij aan kontributie hebben. De kas loopt aardig op.

Zo moet het ook

(ER WORDT GEKLOPT; HIJ STOPT DE KAS SNEL WEG)

Kom binnen. Dat is mooi dat we jullie eens zien.

Dat is alweer een tijd geleden.

(ARBEIDERS KOMEN BINNEN).

ARBEIDER 1 : Dat klopt, op het werk zien we je nooit,

BESTUURDER : Wij hebben het druk Nou, waar kwamen jullie vandaan?

ARBEIDER 2 : We hebben nu wel pas bereikt dat we een half uur per dag minder werken, maar wat de baas met een hand geeft pakt hij met de andere weer van ons terug.

BESTUURDER : Wat zeg je? Is die werktijdverkorting, waarvoor ik onderhandeld heb, ongedaan gemaakt?

ARBEIDER 1 : Nee, dat niet, maar sinds we korter werken is het tempo zo verhoogd, dat we per dag evenveel produceren als vroeger

ARBEIDER 1 : Dit tempo is erger dan vroeger een half uur langer werken,

ARBEIDER 2 : Wij op het bedrijf zijn in staking, en jij moet het organiseren.

BESTUURDER : Maar zoiets moet je niet beslissen zonder mij. Ik bestudeer al een jaar lang de wettelijke regels. De arbeidsovereenkomst, de strategieën. De bijkomende effecten. Ik denk een jaar lang na over of zoiets haalbaar is.

ARBEIDER 1 : Voor ons is het echt niet nodig die dingen te bestuderen dit tempo is niet vol te houden.

ARBEIDER 2 : Jij weet verdomme toch niet, hoe het is om zo te moeten werken.

BESTUURDER : Kom, kou laten we redelijk blijven. Staken kost de bond veel geld. En het is onverantwoord wat gespaard is, zo maar voor. de een of andere aktie uit te geven.

ARBEIDER 2 : Het is anders ons kontributiegeld wat jij daar in de kas hebt.

BESTUURDER : Maar ik beheer het. Ik ben ervoor verantwoordelijk.

ARBEIDER 1 : Het lijkt wel alsof ik mijn baas hoor praten.

BESTUURDER : Kom, laat mij nou eerst eens wat onderhandelen. Dan horen jullie er nog van.

ARBEIDER 1 : Dat mag ik hopen.

ARBEIDER 2 : We zullen zien. (BEIDEN AF)

BESTUURDER : Die heethoofden denken dat alles kan. De kas raakt vlugger leeg dan vol.

Hé, het is de laatste van de maand. Mijn salaris moet worden uitbetaald (PAKT EEN AANTAL BRIEFJES UIT DE KAS)

Scène 5

- de Vakbond, dat zijn wij

ARBEIDER 1 : Onze bond verdedigd ons niet meer.

ARBEIDER 2 : Onze bond? De bond van die man op het kantoor zal je bedoelen.

ARBEIDER 1 : Die geeft ons niet eens toestemming voor een aktie.

ARBEIDER 3 : Het is waar dat ze een paar keer geweigerd hebben. Maar daar moeten wij het niet bij laten zitten.

ARBEIDER 1 : Wat moeten we daar dan aan doen? Die man doet toch wat ie zelf wil.

ARBEIDER 3 : De vakbond is er toch voor ons. Wij zijn de leden en wij betalen de kontributie.

ARBEIDER 1 : Dat is het nou juist. En als dat zo doorgaat ben ik weg.

ARBEIDER 2 : Dan ben je al je zekerheid kwijt. De bond kan je verdedigen als dat nodig is.

ARBEIDER 3 : De bond is er om onze belangen te verdedigen. Als ie dat niet doet gebeurt er niks. Daarom moeten we er allemaal aan meehelpen.

ARBEIDER 1 : We leggen op het bedrijf zelf geld bij elkaar. Als er dan gestaakt wordt hebben we zelf geld.

ARBEIDER 3 : Maar de vakbond heeft pas macht als er veel leden zijn. Dan is er veel geld dan kun je volhouden. Met een grote vakbond kun je meer bereiken.

ARBEIDER 2 : Maar nu kunnen we niet eens beslissen over onze eigen kas. Hoe kunnen we dan onze belangen verdedigen.

ARBEIDER 1 : Dan hebben we nu dus twee bazen om tegen te vechten, in plaats van vroeger één. Die van het bedrijf en die van de vakbond.

ARBEIDER 3 : Dat is niet waar. We hebben een baas die van ons profiteert. En we hebben een vakbondsbestuurder die ons slecht verdedigt. En het een is heel wat anders dan het ander. Hij zou aan onze kant moeten staan en samen net ons moeten vechten. Ja, als we het niet eens voor elkaar kunnen krijgen om de baas te

worden in onze eigen vakbond, hoe wil je dan dat we het ooit opnemen tegen kapitalisten.

De vakbond, dat zijn wij. Wij zijn de leden, het is ons geld. Daarom moeten we de vakbond gebruiken om onze eisen er door te krijgen, En dan vechten we niet alleen voor ons zelf, maar voor alle mensen die werken.

DEEL 4 +

+ In dit deel wordt in een zestiental kleine scènetjes getoond, hoe de arbeiders van de glasfabriek Claverbel-Gilly in België de vakbond weer tot de hunnen maakten en daarmee hun strijd organiseerden. In dit deel wordt weer van flapovers gebruikt gemaakt. De snelle wisseling van plaats wordt aangegeven door bordjes - die aan een tafel geplakt zitten - open te klappen (zoals "In de fabriek" en "In de algemene vergadering").

VERTELLER : In het zuiden van België is een streek waar veel werkeloosheid is. Een streek, die je kan vergelijken met Oost-Groningen, Er is wel industrie, naar die is al oud, Daarom kan deze industrie niet op tegen de concurrentie van moderne bedrijven. Bedrijfssluitingen of fusies met andere bedrijven zijn vaak het gevolg. Vooral in bepaalde industrietaakten -bijv. in de glasfabrieken- is dit het geval. Van 1964-1969 zijn er in deze streek bij de glasindustrie ongeveer 1500 ontslagen gevallen.

Scène 1 - in de fabriek.

DRIE ARBEIDERS AAN HET WERK (WARM GLAS). CHEF KOMT LATER OP.

CHEF : Ik heb een mededeling namens de direktie.

ARBEIDER 1 : Dat zal wel. Mededelingen namens de direktie betekenen meestal stront.

ARBEIDER 2 : Laat maar horen.

CHEF : Ons bedrijf is samengegaan met een buitenlandse onderneming en omdat deze sektor veel moderner is bij die firma in het buitenland, heeft de direktie besloten deze afdeling binnen 5 maanden te sluiten. De direktie zal voor zover mogelijk andere werkgelegenheid voor jullie zoeken en de afvloeiingen zullen wettelijk geregeld worden.

ARBEIDER 2 : Verdomme je had gelijk.

Scène 2 - in de fabriek.

DRIE ARBEIDERS AAN HET WERK (SNIJAFDELING). CHEF OP.

CHEF : Hou naar even op net werken, ik heb een mededeling namens " de direktie.

ARBEIDER 1 : Dat zal wel. Mededelingen namens de direktie betekenen meestal stront.

ARBEIDER 2 : Laat maar eens horen.

CHEF : Door het plaatsen van die nieuwe is het werk op deze afdeling veel lichter geworden.

ARBEIDER 1 : Het werd tijd.

CHEF : Wat vroeger door 6 man gedaan werd kan nu makkelijk door drie man gedaan worden. De direktie heeft dan ook besloten vanaf morgen 3 man van deze afdeling over te plaatsen naar een andere sektor van het bedrijf. Wie dat zullen zijn mogen jullie zelf uitmaken. Meld het resultaat vanavond bij mij op het kantoor.

Scène 3 - In de fabriek

TWEE ARBEIDERS AAN HET WERK? INPAKKEN AAN DE LOPENDE BAND. ZE ZIJN ZEER INTENSIEF AAN HET WERK

ARBEIDER 1 : Los me even af. Dit is niet vol te houden.

ARBEIDER 2 : Wanneer komt er nu weer een derde man bij?. Dit is nu al een week aan de gang.

ARBEIDER 1 : Je kunt goed merken, dat Karel weg is. Hij was wel niet zo jong neer, maar hij draaide nog flink mee.

ARBEIDER 2 : Maar hij heeft zijn rust verdiend. 65 jaar. Hij heeft lang genoeg gewerkt.

CHEF : Even een mededeling. Een studie van de bedrijfspsychologische dienst heeft uitgewezen dat er geen derde man meer bij hoeft te komen, d.w.z. dat jullie voortaan het werk best met zijn tweeën aankunnen.

ARBEIDER 2 : Dat zal wel.

CHEF : Het bedrijf is trouwens in zo'n situatie, dat het zich geen overvloedig personeel kan permitteren.

- VERTELLER 1 : Fusies en moderniseringen worden doorgevoerd om ten koste van de arbeiders meer winst te kunnen maken. Als de kapitalisten samen gaan, kunnen de arbeiders zich maar op één manier verdedigen: door zich ook aaneen te sluiten en te vechten voor de werkgelegenheid.
- VERTELLER 2 : Dit deden de arbeiders van die glasfabriek in het zuiden van België. In dit bedrijf was er al sinds een tiental jaren een strijd bezig om de vakbond opnieuw van de arbeiders te maken. Er was al lang ontevredenheid over de houding van de vakbondsafgevaardigde.

Scène 4 - Algemene vergadering.

IN HET MIDDEN VAN HET SPEELVLAK STAAT EEN TAFEL MET EEN MICROFOON
DAARACHTER ZIT DE VAKBONDSAFGEVAARDIGDE.

LINKS EN RECHTS VAN HET SPEELVLAK ZITTEN DE ARBEIDERS, RUG ZAAL. DE
AFGEVAARDIGDE SPREEKT UITSLUITEND DOOR ZICH VAN DE MICROFOON TE BE-
DIENEN.

- VAKBONDSMAN : Waarde vrienden, Ik als afgevaardigde van de vakbond heb deze vergadering bijeengeroepen omdat er enige onrust bestaat over de fusie van ons bedrijf met die Franse onderneming.
- ARBEIDER 1 : Da's anders lang geleden dat jullie nog een algemene vergadering bijeengeroepen hebben.
- VAKBONDSMAN : We hebben het erg druk. Ik had het dus over die fusie die een aantal afvloeiingen met zich mee zouden brengen.
- ARBEIDER 2 : Er zijn al afvloeiingen.
- VAKBONDSMAN : Ja, maar ze zijn niet ernstig. Wij hebben in de onderhandelingen met de direktie ons akkoord verklaard dat de arbeiders die op pensioen gaan niet vervangen worden. Dat is alles. Er is dus geen reden tot onrust. Wij als vakbond houden ons aan de CAO.
- ARBEIDER 3 : Zo, jullie hebben onderhandeld, Daar weten wij niks van,

ARBEIDER 2 : En dat die gepensioneerden niet vervangen worden is zeker niet onze mening.

VAKBONDSMAN : Rustig. Ik heb het woord. Wij zijn het die onderhandelen. Jullie hebben daar geen tijd voor. Wij weten wat haalbaar is en hoe de economische situatie van het bedrijf ligt.

ARBEIDER 1 : Dan is dat het verschil met ons. Ons gaat het geen moer aan wat haalbaar is. Wij hebben onze eigen eisen.

ARBEIDER 3 : Wij weten wel wat er in het CAO staat over ontslagen en overplaatsingen en zo. Die CAO is niet door ons opgesteld, maar door jullie. Wij hebben er dus niets mee te maken.

ARBEIDER 2 : En wat staat er dan wel in die CAO! De direktie zal een goed woordje doen bij andere bedrijven om nieuw werk te vinden. Collega, ik heb mensen moeten ontslaan. Kan jij ze gebruiken?

ARBEIDER 3 : Nee, het spijt me, collega. Ik heb ook mensen moeten ontslaan. Kan jij ze niet plaatsen?

VAKBONDSMAN : Laten we de vergadering een beetje op peil houden.

ARBEIDER 3 : Waarom verdedig je onze eisen niet man?

VAKBONDSMAN : Ik ken ze niet.

ARBEIDER 1 : Moet je je eens meer laten zien, eens meer achter je bureau uitkomen. Dan weet je tenminste waar wij het over hebben.

ARBEIDER 2 : (SLAAT FLAP-OVER OM MET DE EISEN VAN DE ARBEIDERS EROP)

VAKBONDSMAN : Laten we nou niet allemaal op het podium komen, dan wordt het een rotzooitje.
(ARBEIDERS BEGELEIDEN HEM- MET SLOWHANDGEKLAP)

ARBEIDER 2 : Als je onze eisen niet kent, dan zal ik je ze uitleggen:
(ZE HEEFT DE MICROFOON GEPAKT, ARBEIDERS KLAPPEN ENTHOUSIAST). We zitten hier in een streek, waar nou eenmaal geen overvloed aan werk is. Daarom moeten onze eisen erop gericht zijn de arbeidsplaatsen die er zijn, zo goed mogelijk te verdedigen. Daarom

eisen wij:

Punt 1: Dat iedere arbeidsplaats die vrijkomt op-nieuw bezet wordt door een nieuwe arbeider.

Punt 2: Wij zijn er voor dat arbeiders met 60 jaar met pensioen gaan, dan komt er sneller plaats vrij voor arbeiders die nu werkeloos zijn. Punt 3: Als het werktempo verhoogd wordt, zullen wij meer arbeiders eisen.

Punt 4: Als er minder werk is willen wij de werk-uren verdelen over alle arbeiders, zonder dat daar ons loon door achteruit gaat.

Daarom zijn wij voor de 40-urige werkweek. Wij zullen niet toestaan dat chefs en kaders ons werk afpakken. Dat zijn onze eisen, die onze arbeidsplaatsen echt verdedigen,

ARBEIDER 1 : En het zijn niet alleen onze eisen. Verschillende bedrijven in de omgeving hebben onze eisen overgenomen.

VAKBONDSMAN : Maar dat is toch...
(PAKT MICROFOON TERUG EN SPREEKT ER WEER IN)
Maar dat is toch niet haalbaar. Jullie zijn mij veel te radikaal. Ik moet me houden aan de CAO. Als jullie maar beseffen dat ik deze eisen niet kan verdedigen. Ik heb het al gezegd. Ik hou me aan de CAO.

ARBEIDER 3 : Nou man, dat is dan ontzettend duidelijk. We hebben geduld genoeg met jou gehad. Nu moet het uit zijn.

ARBEIDER 1 : Wij hebben gisteren zelf een vergadering bijeengeroepen. Wij hebben een papier opgesteld, waarin staat waarom we jou en de rest van de afgevaardigden niet meer vertrouwen. Lees ze maar voor.

ARBEIDER 3 : (NAAR VOREN, PAKT DE MICROFOON UIT HANDEN VAN DE AFGEVAARDIGDE EN LEEST DE EISEN VOOR VAN DE ARBEIDERS)

Omdat jij de beslissingen van de algemene vergadering niet meer verdedigt, omdat jij geen eerlijke verslaggeving geeft van de onderhandelingen met de

directie, omdat jij de zaken regelt op je eigen houtje, zonder overleg met ons, hebben wij arbeiders besloten op een algemene vergadering dat we geen vertrouwen meer in je kunnen stellen, en dat we je daarom als vakbondsafgevaardigde afzetten, zodat we een nieuwe kunnen kiezen.

VAKBONDSMAN : (LACHT ZUUR) Ik wil hier wel een stemming over.

ARBEIDER 2 : Dat was ook de bedoeling, Wie is er voor deze motie? Een meerderheid.

VERTELLER : Hierna kozen de arbeiders zelf hun nieuwe vakbondsafgevaardigden. Ze kozen die mensen, die hun vertrouwen hadden, die bewezen hadden dat ze hun belangen van de arbeiders verdedigden.

Scène 5 - In de fabriek

INPAKKEN AAN DE LOPENDE DAND. TWEE ARBEIDERS STAAN HARD TE WERKEN
VAKBONDSAFGEVAARDIGDEN KOMT BINNEN.

AFGEVAARDIGDE : Wat staan jullie te pezen? Is dat normaal hier?

ARBEIDER 1 : Waar was Je eigenlijk.

ARBEIDER 2 : We hebben je sinds gisteren gezocht. We staan ons hier te pletter te werken. De chef heeft het ritme van de band weer opgevoerd. .

AFGEVAARDIGDE : Waar zit de knop van die band?

ARBEIDER 1 : Daar

AFGEVAARDIGDE ZET DE BAND AF. ARBEIDERS HOUDEN OP MET WERKEN

AFGEVAARDIGDE : Zoiets moet je meteen melden. Daarvoor ben ik afgevaardigde.

ARBEIDER 1 : We wisten niet waar je was.

AFGEVAARDIGDE : Neem me niet kwalijk. Dat konden jullie ook niet weten, maar we hebben erover gepraat en ik denk dat we er iets op gevonden hebben. Kijk, we hebben hier een soort uurrooster opgemaakt waarop je kan zien wat we doen en waar we zijn. Kijk hier staat, mijn naam en daar staan de kolommen: ' maandag, dinsdag etc. 's Maandags zit ik van half negen tot elf uur

op mijn kantoortje en doe administratief werk. Moet ook gebeuren. Dinsdag loop ik op de afdelingen A, B en C. Kijken of er soms moeilijkheden zijn met de chef of met het tempo. Woensdag langs afdelingen D ,E en F, tot elf uur. En zo gaat dat door. Zo, ik zal dit straks in de hal hangen. Dan kunnen jullie zien waar we zijn en wat we uitspoken,

ARBEIDER 2 : Prima. Maar de band staat nog stil. Daar moeten we iets aan doen.

AFGEVAARDIGDE : Daar ga ik wel achteraan. Jullie gaan pas aan het werk als 't tempo weer normaal is of als er een derde man bijkomt. En als ze het nog eens proberen, meteen stoppen en mij waarschuwen.

TWEE ARBEIDERS OP DE SNIJAFDELING

ARBEIDER 1 : Zo, vanaf vandaag zetten we bij iedere plaat die we snijden een streepje op de muur.

ARBEIDER 2 : Waar is dat goed voor?

ARBEIDER 1 : Nou, als we dan zien dat we de volgende week meer streepjes hebben dan deze week, dan kunnen we zien dat we ons hebben laten opjagen En dan eisen we een man meer bij, of we gaan in aktie.

ARBEIDER 2 : Prima. Maar we moeten ook eigenlijk meer weten wat er verderop in het bedrijf nog meer gebeurt.

ARBEIDER 1 : Ja, we moeten meer algemene vergaderingen houden.

ARBEIDER 2 : Ja, maar dan moeten we het wel onder werktijd en doorbetaald door de direktie

(AFGEVAARDIGDE OP)

AFGEVAARDIGDE : Hallo. Kontroleren jullie hoeveel jullie maken?

ARBEIDER 1 : Ja, we zijn er vandaag mee begonnen,

AFGEVAARDIGDE : Uitstekend. Op de andere afdelingen zijn ze er ook al mee bezig.

ARBEIDER 2 : Zeg wij stellen ,voor aktie te voeren voor algemene vergaderingen tijden de werktijd en doorbetaald door de direktie.

- AFGEVAARDIGDE : Dat is een goed idee. Er wordt op de andere afdelingen ook over gepraat. Ik denk dat we volgende week al met de actie kunnen beginnen.
- ARBEIDER 2 : En de andere eisen?
- AFGEVAARDIGDE : Er wordt hard aan gewerkt. Ik loop alle afdelingen langs om te controleren of het allemaal wel klopt, met de tempo's en zo.
- ARBEIDER 1 : Ja, ze moeten niet de indruk krijgen, dat we staan te slapen.
- ARBEIDER 2 : Ik denk dat je vooral de chefs in de gaten moet houden. Die zijn tot alles in staat.
- AFGEVAARDIGDE : Dat is waar. We moeten ze goed in de gaten houden. En dat kan ook. Iedereen is veel aktiever geworden dan vroeger. 95% van de mensen zijn lid van de vakbond. Jongens tabee. (HIJ GAAT WEG)
- ARBEIDER 1 : Dat is normaal hè. Als je voelt dat er naar je geluisterd wordt, als je zelf voorstellen kan doen. Dan zet je je veel meer in dan wanneer alles al van te voren beslist is.
- VERTELLER : Op die manier was de vakbond echt van de arbeiders. Iedere afgevaardigde verdedigde de eisen van de arbeiders. Als een afgevaardigde zijn werk niet goed deed, kon hij afgezet en vervangen worden. Het was daarom veel gemakkelijker om meteen in actie te gaan als er iets beslist werd tegen de belangen van de arbeiders in. Zo verkregen zij dat de algemene vergaderingen werden gehouden op het bedrijf onder werktijd en betaald door de direktie. Zo gingen zij in actie als er een arbeidsplaats open bleef of afgepakt werd of als het tempo verhoogd werd.

Scène 7. Bij de direktie.

DIREKTEUR : Neem jij dit werk op je, maar
praat er niet met de andere over, anders gaan ze
weer over tot aktie.

CHEF : U weet toch dat ik als chef niet voor dit werk ben
aangenomen.

DIREKTEUR : Niet te gevoelig. Je bewijst ons een dienst. Zo erg
is het toch ook weer niet. Het bespaart ons een
volledig loon, dus voor jou zal er ook wel iets af
kunnen.

CHEF : Ik ga er dus op vooruit. Dat verandert de zaak.

Scène 8 - In de fabriek.

CHEF AAN HET WERK. AFGEVAARDIGDE KOMT LANGS.

AFGEVAARDIGDE : Sinds wanneer doet een chef hier het werk. Hier
hoort een arbeider te staan. Zeker weer een arbeider
het bedrijf uitgezet.

CHEF : Dat gaat je niet aan.

AFGEVAARDIGDE : Zo gaat dat mij niets aan? Ik ken dat soort volk
Onderkruipers noem ik ze. Maar goed, als jij mij
geen inlichtingen wil geven, ga ik ze wel hogerop
vragen.

Scène 9 - Bij de direktie

AFGEVAARDIGDE : Sinds wanneer doet een chef het werk van een arbeider
en waarom?

DIREKTEUR : Dat gaat je niet aan.

AFGEVAARDIGDE : Zo, gaat me dat niet aan. Dit is een smerig zaakje
U hoort er nog van.

Scène 10 - In de fabriek

AFGEVAARDIGDE : Jongens, dit is een belangrijke ontdekking. Ze
schakelen zelfs chefs in om het werk te doen, we

mogen niet toestaan dat ze op deze manier onze banen afpakken.

ARBEIDER 1 : Bij ons zijn we al een week met vier man aan het werk, terwijl er eigenlijk zes moeten staan.

ARBEIDER 2 : Bij ons is er iemand met pensioen gegaan en er is nog geen ander voor in de plaats gekomen.

ARBEIDER 1 : Bij ons hebben ze ook al eens zoiets geprobeerd met een chef.

AFGEVAARDIGDE : Laat iedereen goed kontroleren waar dit nog meer gebeurt. En op de afdelingen waar zoiets voorkomt, legt iedereen het werk neer.

ARBEIDER 1 : Ze zullen weten wat wij ervan denken.

Scène 11 - BijTWEE DIREKTEUREN TEN EINDE RAAD ACHTER HUN BUREAU

DIREKTEUR 1 : Het is niet meer mogelijk om deze onderneming te besturen. De arbeiders verzetten zich tegen alles wat we proberen door te voeren. We mogen niet meer ontslaan, we mogen het werktempo niet meer verhogen. Het is vreselijk om te zeggen, maar we zijn geen baas meer in onze eigen onderneming. Hier moet een eind aan komen. Ik ben kapot van de zenuwen.

DIREKTEUR 2 : Ik heb al vaker gezegd dat we hardere maatregelen moeten nemen. We hebben al te vaak toegegeven, wat mij betreft. Ik ben niet bang voor een actie. We zullen zien wie het langste volhoudt. Die André die nieuwe vakbondsafgevaardigde die vliegt eruit. Dat is één.

DIREKTEUR 1 : Dan voorziet ik zeker moeilijkheden.

DIREKTEUR 2 : Goed er komt een staking, zo kunnen we niet doorgaan. Wij zullen winnen, voor eens en voor altijd.

DIREKTEUR 1 : Ik voorziet, grote moeilijkheden.

DIREKTEUR 2 : Ik ook maar niet voor ons, we hebben de CAO aan onze kant. Ze doorbreken die bijna dagelijks met hun akties. Hiervoor stellen wij de andere vakbondsafgevaardigden verantwoordelijk voor. We maken

er een mooi klachtendossier van hun akties en daarmee gaan we naar de rechter. En daar krijgen we ons gelijk.

DIREKTEUR 1 : OK! André eruit en het klachtendossier over de rest van de vakbondsafgevaardigden voor de rechter.

Scène 12- Algemene Vergadering.

VERTELLER : Toen uitlekte wat de direktie van plan was, hielden de arbeiders onmiddellijk een algemene vergadering om hun standpunt te bepalen.

ZELFDE OPSTELLING ALS IN SCÈNE 4 ALLEEN DIT KEER ZONDER MICROFOON

AFGEVAARDIGDE : We weten allemaal waar het om gaat, na de laatste maatregelen van de direktie. Staken we of staken we niet.

ARBEIDER 1 : We bezetten het bedrijf, totdat André terugkomt.

AFGEVAARDIGDE : Schrijf maar op: André terug.
(IEMAND SCHRIJFT DAT OP EEN BORD)

ARBEIDER 2 : Het klachtendossier van de andere afgevaardigde moet teruggetrokken worden.

AFGEVAARDIGDE : Klachtendossier terugtrekken
(WORDT OPGESCHREVEN)

ARBEIDER 3 : En aan al onze andere eisen moet ook worden voldaan.

AFGEVAARDIGDE : Alle andere eisen,

ARBEIDER 1 : tot zolang bezetten wij het bedrijf.

AFGEVAARDIGDE : Heeft iemand hier nog iets aan toe te voegen.
Nee? Is iedereen ervoor het bedrijf te bezetten?

ARBEIDERS : VOOR, VOOR, VOOR!!

AFGEVAARDIGDE : Dan gaan we nu praten over de organisatie van de bezetting.
Ik stel voor de organisatie te laten doen door een stakingskomitee, dat wij hier nu gezamenlijk kiezen.

ARBEIDER 1 : Maar we hebben toch uitstekende vakbondsafgevaardigden, die knappen dat wel op,

ARBEIDER 2 : Ik ben ervoor een stakingskomitee te kiezen.

- AFGEVAARDIGDE : Het is noodzakelijk een komite te kiezen. Dit komite moet gekozen worden, omdat het het vertrouwen moet hebben van alle arbeiders, van zowel leden als niet leden van de vakbond.
- ARBEIDER 3 : De direktie zal het stakingskomite niet willen erkennen.
- ARBEIDER 2 : Dan zullen we ze dwingen. Het is onze staking, wij zullen hem zelf organiseren.
- VERTELLER : Zo organiseerden zij hun bezetting. Overal lag het werk stil. Behalve op de afdeling warm glas, omdat de ovens moesten blijven branden. Dat was nodig omdat als ze uitgingen het acht maanden zou duren voor ze weer op volle toeren konden draaien.

Scène 13 - In de fabriek

ARBEIDERS OP DE AFDELING WARM GLAS. AFGEVAARDIGDE KOMT BINNEN.

- AFGEVAARDIGDE : Jullie weten dat we in het stakingskomite hebben vastgesteld dat we tijdens de bezetting twee algemene vergaderingen per dag houden. Zodat iedereen op de hoogte blijft van de totale gang van zaken. Alleen deze sektor is een probleem...
- ARBEIDER 1 : Ja, we kunnen de ovens van het warm glas niet laten uitgaan. Anders zitten we na de aktie weer een maand of acht zonder werk.
- ARBEIDER 2 : Dat hebben we met die staking in '61 wel gezien, toen hebben we ons flink in de vingers gesneden.
- AFGEVAARDIGDE : Daarom hebben we het voorstel een systeem te maken, waarin iedereen bij toerbeurt een halve dag werkt.
- ARBEIDER 2 : Prima.
- AFGEVAARDIGDE : We zitten alleen nog met een ander probleem. Daar hebben we nog goede oplossing voor gevonden. Als jullie gewoon bestellingen blijven afmaken, dan

maakt de direktie na de staking toch nog winst met wat jullie nu produceren.

ARBEIDER 2 : Als we nu de glasplaten eens niet op de normale afmetingen maken. We maken ze gewoon groter. Dan kan de direktie ze niet verkopen, voordat ze eerst weer op de normale afmetingen gesneden zijn.

AFGEVAARDIGDE : Kan dat dan?

DE BEIDE ARBEIDERS VERSTELLEN HUN MACHINE.

ARBEIDER 1 : Verdomd, dat is goed uitgekiend.

AFGEVAARDIGDE : Dat is de oplossing. Daar zal het stakingskomite nog veel plezier aan beleven. Een ander belangrijk punt is: we moeten wachten en posten neerzetten, zodat sabotage van de kant van de direktie niet mogelijk is. Die lui zijn tot alles in staat. De voorraden mogen de deur niet uit.

Scène 14 - Bij het stakingskomite

(TWEЕ WERKENDE JONGEREN ZITTEN MET DE AFGEVAARDIGDE TE PRATEN)

JONGERE 1 : Ik heb een probleem en dat moet opgelost worden. Ik mag van mijn vader niet meer meedoen met de bezetting. Hij vindt het te link.

AFGEVAARDIGDE : Dat wordt inderdaad een probleem als alle werkende jongeren niet meer mee mogen doen.

JONGERE 2 : Bij. mij thuis, is er ook al ruzie geweest. Vooral toen ik nog mee wilde gaan posten. Mijn ouders denken dat er ik weet niet wat gebeurt daar 's nachts.

AFGEVAARDIGDE : We hadden er aan moeten denken. Jullie ouders zijn natuurlijk ongerust en door die laatste artikelen in de kranten krijgen ze ook geen beeld van wat er werkelijk gaande is.

(TELEFOON) Hallo Ja... Geweldig zeg! Prima...Dag! Jongens, goed nieuws. Twee bedrijven zijn in staking gegaan uit solidariteit met ons; er zijn veel prikakties aan de gang. We hebben al 5 aanvragen om op algemene vergaderingen van arbeiders op andere bedrijven om onze strijd uiteen te komen zetten.

JONGERE 1 : Prima zeg!

AFGEVAARDIGDE : Maar.... waar waren we? O ja, wat die ouders betreft, als we al jullie ouders nu eens een brief stuurden met een volledig verslag van onze aktie en de bedoeling ervan.

JONGERE 2 : Als mijn vader eens op zo'n algemene vergadering mocht komen.... dan zou hij het begrijpen. Dat weet ik zeker.

AFGEVAARDIGDE : Maar dat is een uitstekend idee. Dan zien ze met hun eigen ogen wat er aan de hand is. Laten we dat maar doen. Het is noodzakelijk dat jullie mee blijven doen.

Scène 15 - In de direktie-kamer'

TWEE DIREKTEUREN NAAST ELKAAR. ACHTER TAFEL

DIREKTEUR 1 : Probeer het nog maar eens. Deze bestellingen mogen we niet mislopen.

DIREKTEUR 2 : (DRAAIT EEN NUMMER)

LID STAKINGSKOMITE: (AAN DE ANDERE KANT VAN SPEELVLAK)
Met het stakingskomite.

DIREKTEUR 2 : Met de direktie. Wij blijven erbij alleen met de vakbondsafgevaardigden te onderhandelen.

LID STAKINGSKOMITE: Dan wordt er niet onderhandeld.

DIREKTEUR 2 : Maar zo is het toch altijd geweest.

LID STAKINGSKOMITE: Maar nu is het anders. Wij willen alleen praten, als het stakingskomite erkend wordt als onderhandelaar. Dat is toch geen probleem, in het komite zitten ook jongens van de bond.

DIREKTEUR 2 : Begrijp toch dat dit voor ons zeer moeilijk is. Wat zullen onze kollega's van andere bedrijven zeggen. Zo scheppen we een voorbeeld.

LID STAKINGSKOMITE: Dat is juist onze bedoeling, om een voorbeeld te scheppen. Zou zeg het maar: praten we of praten we niet?

DIREKTEUR 2 : Ja er moet toch een oplossing gevonden worden.
Ogenblikje (HOUDT HAND VOOR DE HOORN)

DIREKTEUR 1 : Op de vakbondstop kunnen we ook al niet meer rekenen. Die hebben totaal geen greep meer op de aktie.

LID STAKINGSKOMITE: Hallo

DIREKTEUR 1 : Laat ze maar komen.

DIREKTEUR 2 : Er zit niet veel anders op.
(IN DE TELEFOON) Ja, we hebben besloten dat we willen praten. Dus u komt maar. Maar in godsnaam niet met zijn dertigen.

Scène 16 - Algemene vergadering (ZELFDE OPSTELLING ALS IN SCÈNE 12)

LID STAKINGSKOMITE: We hebben de uitslag van de onderhandelingen met de directie. Ze zijn behoorlijk geschrokken van de bezetting. De directie heeft het stakingskomitee moeten erkennen als onderhandelaars. De volgende punten zijn nou bereikt.

LID KOMITE 2 : (KOMT NAAR VOREN): André komt terug.

ARBEIDER 1 : Mooi.

LID KOMITE 2 : Punt 2, het klachtendossier over de andere vakbondsafgevaardigden wordt ingetrokken.

ARBEIDER 1 : Prachtig.

LID KOMITE 2 : Punt 3, de directie verplicht zich ertoe alle informatie over het personeel aan ons door te geven.

ARBEIDER 2 : Dat betekent niet zo veel. Ze geven je toch alleen maar wat ze kwijt willen.

LID KOMITE 2 : Daarom moeten we blijven controleren en als we ontdekken dat de informatie onjuist is, dan nemen we maatregelen, oké?

ARBEIDER 2 : Oké.

LID STAKINGSKOMITE: Punt-4, de arbeiders van de afdeling "warm glas" krijgen om het uur 15 minuten pauze.

ARBEIDER 1 : Dat is verdomme niet niks.

LID KOMITE 2 : We hebben ook schriftelijk kunnen vastleggen dat de algemene vergaderingen onder werktijd en betaald door de directie blijven doorgaan.

ARBEIDER 2 : Onze eisen, waarvoor we de bezetting begonnen zijn, zijn ingewilligd. Volgens mij kunnen we de bezetting opheffen. Akkoord?

ALLEMAAL : Akkoord!

ARBEIDER 2 : Maar, ook al ie de bezetting opgeheven, het stakingskomite heeft zijn werk goed gedaan... Het is de enige goeie organisatie om tegen de beslissingen van de direktie te vechten. En wij moeten op onze afdelingen blijven kontroleren of er geen mensen ontslagen worden of dat de produktie opgevoerd wordt. En dat blijven we doen samen met onze vakbondsafgevaardigden.

ARBEIDER 1 : Ik ga ermee akkoord dat het stakingskomite blijft voortbestaan. Maar we moeten er voor zorgen dat het met het stakingskomite niet dezelfde kant opgaat als met die afgevaardigden van toen. Daarom moeten we van het stakingskomite eisen dat het steeds alle informatie doorgeeft aan alle arbeiders. Want zonder informatie kunnen we niet oordelen of ze de juiste beslissingen nemen. Als ze hun werk goed doen dan blijven ze, doen ze dat niet, dan moeten we onmiddellijk andere mensen kiezen.

DISKUSSIE